

SAMSUN İLİNDEKİ DİŞ HEKİMLERİNİN MESLEKİ UYGULAMALARI İLE İLGİLİ BAZI YASAL DÜZENLEMELER KONUSUNDAKİ BİLGİ DÜZEYLERİ

THE LEVEL OF KNOWLEDGE OF DENTISTS IN SAMSUN, REGARDING CURRENTLY ENFORCED LEGAL REGULATIONS CONCERNING THEIR PROFESSION

Devrim İŞÇİ*

Ahmet TURLA†

Selma ELEKDAĞ TÜRK‡

Tamer TÜRK§

ÖZET

Amaç : Hekimlerin, mesleki yasal sorumlulukları çeşitli yasa maddeleri, tüzük ve yönetmeliklerle düzenlenmiştir. Bu çalışma; Samsun il merkezindeki “Dişhekimleri ve diş hekimliği fakültesi son sınıf öğrencilerinin” mesleki uygulamaları ile ilgili yürürlükte olan yasal düzenlemeler konusunda bilgi düzeylerini değerlendirmek ve çözüm önerileri üretmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı nitelikteki bu çalışmada; 2006 yılı mart ayında, Samsun İl merkezinde görev yapan 206 diş hekimi ve dişhekimliği fakültesi 5. sınıfta öğrenim gören 22 öğrenciye gönüllülük esaslı ile yüz yüze anket uygulanmıştır.

Bulgular: Ankete katılan hekimlerin, mesleki çalışma süreleri ortalama 10.21±7.83 yıldır. Mesleki uygulamaları ile ilgili yasal düzenlemelere %98,7 ile %25,4 aralığında doğru yanıt vermişlerdir. Dişhekimliği son sınıf öğrencilerinin doğru yanıtlama oranı ortalaması dişhekimlerinden yüksek bulunmuştur.

Sonuç: Yasaları bilmemek, yasa karşısında bir mazeret olamayacağına göre hekimlerin kendileri ile ilgili düzenlemeleri tam olarak bilmesi ve uygulaması gerekmektedir. Bu nedenle; diş hekimliği eğitiminde, yasal düzenlemelerin öğretildiği Adli Tıp derslerinin niteliği ve kapsamının yeniden düzenlenmesi ve daha fazla yıla yayılmış, spiral bir müfredatın uygulanması, ayrıca halen mesleğini sürdürmekte olan dişhekimlerine meslek odalarının bu yönde eğitimlerin verilmesi yararlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Diş Hekimi, yasa, sorumluluk

SUMMARY

Objective: The occupational responsibilities of dentists are regulated by various legislations, charters and bylaws. This study has been conducted to evaluate the level of knowledge “dentists and last year dental students” in Samsun have regarding the currently enforced legal regulations concerning their profession.

Method: 206 dentists and 22 last year dental students from Samsun answered a voluntary survey in this descriptive study in March, 2006.

Results: The average duration of employment of the dentists surveyed was 10.21±7.83 years. The ratio of correct answers concerning legal regulations in their profession ranged between 98.7% to 25.4%. The average of the ratio of correct answer given by last year dental students was higher than that of dentists.

Conclusion: Dentists should know and apply the legislations, charters and bylaws concerning their profession since unawareness of them cannot be a defense in the court of law. Therefore, the scope of Forensic Medicine classes in which legal rules are taught should be re-arranged. The application of a spiral curriculum spread over a longer period of time; as well as the education of practicing dentists by the Chamber of Dentists would be useful.

Key words: Dentist, law, responsibility.

Makale Gönderiliş Tarihi : 12.02.2007

Yayın Kabul Tarihi: 04.06.2007

* Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ortodonti Anabilim Dalı, Arş.Gör.

† Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, Yrd.Doç.Dr.

‡ Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ortodonti Anabilim Dalı, Yrd.Doç.Dr.

§ Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ortodonti Anabilim Dalı, Doç.Dr.

Bu çalışma 08-10 Eylül 2006 tarihinde Samsun'da düzenlenen “V. Anadolu Adli Bilimler Kongresi” nde poster bildirisi olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Bazı meslekler özel bilgi ve yetenek sahibi olmadan yapılamaz. Özellikle insan sağlığını ilgilendiren hekimlik sanatını uygulayacak kişide bulunması gerekli olan nitelikler diğer mesleklere göre daha da ağırdır. Tıbbın tarihi gelişimine paralel olarak hekimlerin uygulamaları da geniş bir alana yayılmış ve daha da karmaşık bir hale gelmiştir. Aynı zamanda hekimin; hukuk düzeni içerisinde eylemini hukuka uygun hale getiren yasal düzenlemeleri de eksiksiz bilmesi ve uygulaması gereklidir.

Ülkemizde hekimlerin yasal sorumluluklarını düzenleyen özel bir yasa yoktur. Hekimlerin, mesleki uygulamalarındaki yasal sorumlulukları çeşitli yasa maddeleri, tüzük ve yönetmeliklerle düzenlenmiştir. Tıbbi müdahalede bulunan hekimin yasa, tüzük ve yönetmeliklerde bulunan kurallara ve evrensel tıp kurallarına uygun davranması gerekir. Bunlara uygun davranmaması ya da zafiyet göstermesi durumunda hekimin cezai ve hukuki sorumluluğu ortaya çıkar.

Tıp mesleği uygulamalarını düzenlemek amacıyla "1219 Sayılı Tababet ve Şuabat-ı Sanatlarının Tarzı İcra-sına Dair Kanun" 11.04.1928 tarihinde resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir³. Bu yasa; Türkiye'de hekimlik yapma şartları, gerek kamuda gerekse özelde görev yapan hekimlerin mesleki uygulamaları ile ilgili düzenlemeleri içermektedir. Tıbbi müdahalelerin hukuka uygunluğundan söz edebilmek için, öncelikle bunları gerçekleştiren kimsenin kanunen yetkili bulunması, yani hekimin bu konuda bir hakka sahip olması gereklidir². Yaklaşık 80 yıllık bir geçmişi olan bu yasada değişen mesleki ve sosyal koşullara istinaden; 1989 yılında (3575 sayılı kanun) ve 2004 yılında (5181 sayılı kanun) bazı ek düzenlemeler yapılmıştır^{4,5}.

Tabip ve diştabiplerinin, deontoloji bakımından uyumla yükümlü oldukları kaide ve esaslar, 19.02.1960 tarihinde resmi gazetede yayımlanan "Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi" ile düzenlenmiştir⁶. Yükümlülükler bilgisi olarak dilimize çevrilen deontoloji, hekimlerin bilmek ve uygulamak zorunda oldukları etik ilke ve kuralların neler olduklarını bildiren dizge anlamına gelmektedir. Ancak kişinin bir etik kodu kendisine rehber olarak olaylar karşısında "gerekliliğine" inandığı tutum ve davranışları göstermesinin "zorunluluk" olabilmesi için hukuksal düzenlemelere ihtiyaç vardır. Bu amaçla hazırlanmış Deontoloji Nizamnamesi hekim-hasta ya da hekim-hekim ilişkisinin düzgün yapılmasındaki en büyük güvencedir.

Dişhekimleri Odaları ile Türk Dişhekimleri Birliği (TDB)'nin kurulmasına, teşkilat, faaliyet ve denetimlerine, organlarının seçimine dair esas ve usulleri düzenle-

yen 3224 Sayılı "Türk Dişhekimleri Birliği Kanunu" 07.06.1985 tarihinde kabul edilmiştir⁶. Bu tarihe kadar Türk Tabipleri Birliği içerisinde yer alan diş tabipleri, böylece ayrı bir meslek kuruluşu ile temsil edilmeye başlanmıştır. Bu düzenleme ile tüm diş tabiplerine, odalarına kayıt olma zorunluluğu getirilmiş ve meslek onuruna yakışmayan, halkın sağlığını tehlikeye düşürecek davranışlarda bulunan diş tabiplerinin kendi meslektaşlarından oluşan disiplin kurullarınca değerlendirilmesinin öntü açılmıştır. Bu yasa gereğince mevzuata aykırı eylemi meslek odasınınca öğrenilen hekim hakkında Oda Yönetim Kurulu tarafından disiplin soruşturması açılmaktadır. Açılan soruşturmada elde edilen kanıtlar ve ifadeler, soruşturma dosyası ile birlikte Oda Onur Kurulu'na sevk edilmekte ve bu kurul gerekli cezai işlemi gerçekleştirmektedir.

20.05.1991 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan, 1996 ve 2001 tarihlerinde bazı değişiklik ve eklemeler yapılan "TDB ve Dişhekimleri Odalarının Disiplin Yönetmeliği", görev ve sorumluluklarını yerine getirmeyen, yasakladığı işleri yapan ya da meslek düzen ve geleneklerine uymayan davranışta bulunan dişhekimlerine verilecek disiplin cezalarını ayrıntılı şekilde düzenlemektedir⁸.

Bu yasal düzenlemeler dışında, 3224 Sayılı TDB Kanunu'nun ilgili maddeleri gereğince, mezuniyet sonrası dişhekimlerinin eğitimini planlayabilmek amacıyla, üniversiteler dışında kamu kurumlarında çalışan dişhekimlerine yönelik "TDB Sürekli Dişhekimliği Eğitimi Kredileri Yönergesi" de TDB tarafından hazırlanarak uygulamaya konulmuştur⁹.

Bu çalışma; Samsun il merkezindeki "Dişhekimleri ve Dişhekimliği Fakültesi son sınıf öğrencilerinin" mesleki uygulamaları ile ilgili yürürlükte olan bazı yasal düzenlemeler konusundaki bilgi düzeylerini değerlendirmek ve elde edilen veriler ışığında çözüm önerileri üretmek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Bu çalışmada; Samsun İl merkezinde görev yapan 206 diş hekimi ve mezun olmasına yaklaşık 3 ay süre kalan, 22 dişhekimliği fakültesi 5. sınıf öğrencilerine yüz yüze 20 sorudan oluşan anket uygulanmıştır (Tablo I). Katılımda gönüllük esas alınmıştır. 01.02.2006 – 31.03.2006 tarihleri arasında yapılan çalışmada; dişhekimlerinin sosyodemografik özellikleri ve bazı yasa maddeleri konusundaki bilgileri sorgulanmış ve elde edilen veriler istatistiksel yöntemlerle değerlendirilmiştir. Tanımlayıcı nitelikteki bu çalışmanın verileri yüzdelikler, aritmetik ortalama $\pm$ standart sapma şeklinde sunulmuştur.

Tablo I. Çalışmaya Katılanlara Uygulanan Anket

1. Yaşınız :.....
2. Cinsiyetiniz: a) *Kadın*   b) *Erkek*
3. Görev yaptığınız bölüm:.....
4. Mezun olduğunuz üniversite: .....Yılı :.....
5. Yabancı ülkede Dişhekimliği Fakültesini bitirmiş bir kişi, hiçbir işleme tabii tutulmadan Türkiye’de Dişhekimliği mesleğini icra edebilir.
0 *Doğru*   0 *Yanlış*
6. Bir mahalde sanatını icra etmek isteyen dişhekimi, o mahaldeki Dişhekimleri Odasına kaydolmak zorundadır.
0 *Doğru*   0 *Yanlış*
7. Diş tabipleri, hasta kabul ettikleri yerlerde muayene saatlerini bildiren ilanlar dışında hiçbir surette reklam ya da bu amaçla hazırlanmış ilanlar kullanamaz.
0 *Doğru*   0 *Yanlış*
8. Bir diş tabibi birden fazla yerde muayenehane açarak sanatını icra edebilir.
0 *Doğru*   0 *Yanlış*
9. Dişhekimlerinin kullanacakları tabela örneğini tespit etmek, bu örneğe uymayan tabelaların kullanımını ve Tıbbi Deontoloji Tüzüğüne aykırı ilan ve reklâm yapılmasını önlemek hangi kurumun görevleri arasındadır?
a. *Sağlık Bakanlığı*   b. *Adalet Bakanlığı*   c. *Belediyeler*   d. *Türk Dişhekimleri Birliği*   e. *Rekabet Üst Kurulu*
10. Diş protez teknisyenliği, dişhekimi eliyle hastadan elde edilen ölçü, model ve kayıtlar üzerinde, meslek bilgisinin gerektirdiği kurallara bağlı kalarak ve dişhekiminin vereceği bilgilerle istekler dikkate alınarak, ağız protezleri, çene yüz protezleri; ortodontik aygıtlar yapmak ve gerektiğinde yapılmış protezlerle aygıtları onarmak işlemleri ile sınırlıdır.
0 *Doğru*   0 *Yanlış*
11. Türkiye Cumhuriyeti dahilinde diş protez teknisyenliği ünvanını taşımak ve mesleği icra edebilmek için, lise mezunu olmak ve 5 yıllık mesleki tecrübeye sahip olmak yeterlidir.
0 *Doğru*   0 *Yanlış*
12. Dişhekimleri, kendi klinik hastalarının protezlerini yapabilmek için diş protez laboratuvarı açabilirler.
0 *Doğru*   0 *Yanlış*
13. Diş Protez laboratuvarlarının yönetmelik ve konuca uygun çalışıp çalışmadıkları, Türk Dişhekimleri Birliğince denetlenir.
0 *Doğru*   0 *Yanlış*
14. Diş tabibi, her türlü yayın organında yapacağı ilanda ve reçete kâğıtlarında, ancak ad-soyadı ile adresini, Tababet İhtisas Nizamnamesine göre kabul edilmiş olan ihtisas şubesini, akademik ünvanını ile muayene gün ve saatlerini yazabilir.
0 *Doğru*   0 *Yanlış*
15. Diş tabibi, acil yardım, resmi veya insani vazifenin ifası halleri hariç olmak üzere, mesleki veya şahsi sebeplerle hastaya bakmayı reddedemez.
0 *Doğru*   0 *Yanlış*
16. Diş tabibi, mesleki veya şahsi sebeplerle başladığı tedaviyi bitirmeden hastasını bırakamaz.
0 *Doğru*   0 *Yanlış*
17. Diş tabibinin, kendi meslektaşları ile bunların bakmakla mükellef oldukları altsoy - üstsoy ile karı ya da kocalarının muayene ve tedavileri için ücret almaması uygundur.
0 *Doğru*   0 *Yanlış*
18. Türk Dişhekimleri Birliği ve Dişhekimleri Odalarının Disiplin Yönetmeliği’ne göre; “maddi veya başkaca çıkar için gerçeklere uymayan reçete, rapor veya belge vermek” fiilini işleyen diş hekimine ne ceza verilir?
a. *Kınama Cezası*   b. *Para Cezası*   c. *Meslekten Men Cezası*   d. *Meslekten Sürekli Alıkonma Cezası*
19. Sürekli Dişhekimliği Eğitiminin (SDE) örgütlenmesini oluşturmak, sürdürmek, denetlemek ve kurumlararası işbirliğini sağlamak görevi hangi kuruma aittir?
a. *Sağlık Bakanlığı*   b. *Dişhekimliği Fakülteleri*   c. *Türk Dişhekimleri Birliği*
20. Sürekli Dişhekimliği Eğitimi Yüksek Kurulu üyelerinin, en az kaç yıllık dişhekimi olması gerekmektedir
a. *1*   b. *3*   c. *5*   d. *10*

BULGULAR

Ankete katılan 228 kişinin 114 (%50)'ü kadın, 114 (%50)'ü erkektir. Aktif olarak mesleklerini sürdüren 206 dişhekiminin meslekte çalışma süresi ortalaması 10.21±7.83 (1-47) yıldır. Ankete katılanların çalıştıkları kurumlara göre dağılımları Tablo II'de, mezun oldukları üniversitelere göre dağılımları Tablo III'de verilmiştir.

Tablo II. Diş Hekimlerinin Çalıştıkları Kurumlara Göre Dağılımı.

Çalıştığı Kurum	Sayı	%
• Serbest çalışan	111	48,7
• Araştırma Görevlisi(OMÜ)	47	20,6
• Öğretim Üyesi(OMÜ)	34	14,9
• Öğrenci (OMÜ)	22	9,6
• Diş Hastanesi(SB)	14	6,1
TOPLAM	228	100,0

Tablo III. Diş Hekimlerinin Mezun Oldukları Üniversitelerin Dağılımı

Mezun olduğu Üniversite	Sayı	%
• Ondokuz Mayıs Üniversitesi*	68	29,8
• Hacettepe Üniversitesi	47	20,6
• Ankara Üniversitesi	24	10,5
• İstanbul Üniversitesi	23	10,1
• Marmara Üniversitesi	16	7,0
• Gazi Üniversitesi	15	6,6
• Atatürk Üniversitesi	15	6,6
• Ege Üniversitesi	12	5,3
• Dicle Üniversitesi	4	1,8
• Yeditepe Üniversitesi	2	0,9
• Selçuk Üniversitesi	1	0,4
• Süleyman Demirel Üniversitesi	1	0,4
TOPLAM	228	100,0

*Son sınıf öğrencileri de dahil edilmiştir.

Dişhekimlerinin 1219 sayılı Tababet ve Şuabat-ı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanununun 31, 37, 40 ve 43. maddeleri ile 3575 sayılı Kanununun 4, 5, 9 ve 10. madde içeriğinde belirtilen yasal düzenlemeleri bilme durumlarının dağılımı Tablo IV'de verilmiştir. Hekimlerin verecekleri ilanlarda kullanabilecekleri ifadeler ve reklâm yasağı konusunda serbest çalışan dişhekimleri %94,6 oranında doğru yanıt vermiş olup diş hastanesinde çalışan hekimlerde bu oran %64'dür. Serbest çalışan dişhekimlerinin %23,4'ü birden fazla yerde muayenehane açamayacaklarını bilmemektedir. Öğretim üyesi ve diş hastanesinde çalışan dişhekimleri ile dişhekimliği fakültesi öğrencileri; diş teknisyeninin görev ve yetkilerini tanımlayan yasa maddesini %100 oranında doğru bilmektedirler. Ancak diş teknisyenliği yapabilmek için gerekli olan şartları tüm hekimler %66,2 oranında doğru yanıtlamıştır. Diş hastanesinde çalışan dişhekimleri, diş protez laboratuvarlarının denetim yetkisinin hangi kuruma ait olduğuna %50 oranında doğru yanıt vermiştir.

Tıbbi Deontoloji Nizamnamesinin 9, 18, 19 ve 32. madde içeriğinde belirtilen yasal düzenlemeleri bilme durumlarının dağılımı Tablo V'de verilmiştir. Dişhekimleri

“acil yardım, resmi veya insani vazifenin ifası hariç mesleki ya da şahsi sebeplerle hastaya bakmayabileceğini” %62,7 oranında bilmemektedir ve bu oran öğretim üyesi dişhekimlerinde %76,5'e yükselmektedir. Yine aynı şekilde “belirli koşullarda tedaviyi bırakabilme hakkının” olduğunu bilen dişhekimleri yüzdesi de %25,4'dür. TDB Disiplin Yönetmeliği ile Sürekli Dişhekimliği Eğitimi Kredilendirme Yönergesi'nin bazı maddelerinin bilinme durumunu ise Tablo VI'da gösterilmiştir.

Tablo IV. 1219 ve 3575 Sayılı Kanunların Bazı Maddelerinin Bilinme Durumunun Dağılımı (n:228)

1219 ve 3575 sayılı kanunların maddeleri	Doğru Yanıtlayan Sayı	%	Yanlış Yanıtlayan Sayı	%
Türkiye'de diş hekimliği mesleğini icra edebilmek için gerekli şartlar (1219-md.31)	210	92,1	18	7,9
Diş Hekimleri Odasına kaydolma zorunluluğu (1219-md.37)	199	87,3	29	12,7
Diş tabiplerinin verecekleri ilanların içeriği (1219-md.40)	202	88,6	26	11,4
Diş hekiminin birden fazla yerde muayenehane açıp açamayacağı (1219-md.43)	188	82,5	40	17,5
Diş teknisyeninin görev ve yetkileri (3575-md.4)	225	98,7	3	1,3
Diş Teknisyeni olabilmek için gereken şartlar (3575-md.5)	151	66,2	77	33,8
Diş hekimlerinin protez laboratuvarı açıp açamayacağı (3575-md.9)	182	79,8	46	19,7
Protez laboratuvarlarını denetleme yetkisi (3575-md.10)	167	73,2	61	26,8

Tablo V. Tıbbi Deontoloji Nizamnamesinin Bazı Maddelerinin Bilinme Durumunun Dağılımı(n:228)

Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi maddeleri	Doğru Yanıtlayan Sayı	%	Yanlış Yanıtlayan Sayı	%
Tabela örneğinin tesbiti ve ilan-reklam denetleme yetkisi (md.9)	160	70,2	68	29,8
Diş tabiplerinin ilan reklam ve reçetelerinde yazabileceği bilgiler (md.9)	184	80,7	44	19,3
Diş tabiplerinin hastasına bakmayı reddetme hakkı (md.18)	85	37,3	143	62,7
Diş tabibinin tedaviyi yarım bırakmadaki sorumluluğu (md.19)	58	25,4	170	74,6
Diş tabiplerinin deontolojik olarak ücretsiz tedavi yapmaları gereken durumlar (md.32)	192	84,2	36	15,8

Tablo VI. TDB ve Dişhekimleri Odalarının Disiplin Yönetmeliği ile TDB Sürekli Dişhekimliği Eğitimi Kredilendirme Yönergesi'nin Bazı Maddelerinin Bilinme Durumunun Dağılımı(n:228)

Disiplin Yönetmeliği (DY) ve Eğitim Kredilendirme Yönergesi (EKY) maddeleri	Doğru Yanıtlayan Sayı	%	Yanlış Yanıtlayan Sayı	%
Maddi ya da başkaca çıkar amaçlı verilen reçete, rapor, belge (DY-md.9/e)	106	46,5	122	53,5
Sürekli Diş Hekimliği Eğitimi örgütlenmesinin kimin görevi olduğu (EKY-md.2)	170	74,6	58	25,4
Sürekli Dişhekimliği Eğitimi Yüksek Kurulu üyelerinin seçilme şartları (EKY-md.8)	118	51,8	110	48,2

TARTIŞMA

Bir ülkedeki yasal düzenlemelerin amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak ve suç işlenmesini önlemektir. Başta hekimler olmak üzere, bütün sağlık çalışanlarının, meslekleriyle ilgili temel hukuk bilgisine sahip olmalarının önemi açıktır. Hekimlerin yasalarca belirlenmiş kurallara uyması, herhangi bir yaptırımla karşılaşmalarını önlemenin yanı sıra, sağlık sisteminin de kalitesini arttıracak bir unsurdur.

Çalışmamıza katılan hekimlerin ortalama mesleki deneyimleri 10.21±7.83 yıl olup tamamı aktif olarak mesleki yaşamlarını sürdürmektedir. Bu süre deneyim kazanmak için azımsanmayacak bir süredir. Ancak dişhekimlerinin mesleki uygulamaları ile ilgili yasal düzenlemelere %98,7 ile %25,4 aralığında doğru yanıt vermesi mesleki tecrübe ile yasal düzenlemeleri bilme arasında doğru bir orantının olmadığını göstermektedir. Aynı zamanda istatistiksel olarak cinsiyetler arasında da anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Dişhekimleri “acil yardım, resmi veya insani vazifenin ifası hariç mesleki ya da şahsi sebeplerle hastaya bakamayabileceğini” %62,7 oranında bilmemektedir ve bu oran öğretim üyesi dişhekimlerinde %76,5’e yükselmektedir. Yine aynı şekilde “belirli koşullarda tedaviyi bırakabilme hakkının” olduğunu bilen dişhekimi yüzdesi de %25,4’dür. Dişhekiminin tedaviyi bırakmasının bazı koşulları vardır. Dişhekimi hasta ilişkisi ya hastanın daha fazla bakıma ihtiyacı kalmayınca, ya da diş hekiminin yerine aynı niteliklere sahip olan başka bir dişhekimi geçinceye kadar devam eder. Bir dişhekiminin diğer koşullarda olgudan çekilmesi hastanın yasal olmayan bir şekilde terk edilmesi anlamına gelir. Eğer hasta böyle bir eylem nedeniyle zarar görür ise dişhekimi bu durumdan sorumlu tutulabilmektedir¹.

Tabip ve diş tabibi, gazete ve sair neşir vasıtaları ile yapacağı ilanlarda ve reçete kağıtlarında, ancak ad ve soyadı ile adresini, Tababet İhtisas Nizamnamesine göre kabul edilmiş olan ihtisas şubesini, akademik unvanını ve muayene gün ve saatlerini yazabilir (Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi m.9). Aynı zamanda bu konuda 1219 sayılı yasanın 40. maddesinde de düzenleme bulunmaktadır. Çalışmamızda diş hekimlerimizin bu hususları % 80,7 ve %88,6 oranında bildikleri görülmektedir (Tablo 3 ve 4). Yaklaşık son 10 yıldır özelleşme ve ticarileşme sağlık hizmetinin temel yönelimi olmuştur. Devletin bu alandan giderek daha hızlı bir şekilde çekilmeye başlaması ve sağlığın getirisinin “insan” olmaktan çıkıp “para” olmaya baş-

laması, sağlığı tamamen serbest ticaretin bir alanı haline getirmiştir. Sağlık hizmetine ilişkin temel ilkeler, etik kuralları giderek değişmekte ve ticaretin acımasız kuralları geçerli olmaktadır. Günlük gazetelerde, televizyonlarda ve diğer medya araçlarında hekimlerin verdikleri ilanlar Deontoloji Nizamnamesi’nin ilgili maddelerini ne kadar ihlal ettiği ortadadır. Her ne kadar, hekimlerimizin bu konudaki yasal düzenlemeleri bilme oranı yüksek olsa da, uygulama oranının oldukça düşük olması, yasal yetkili kurumların denetim ve gözetim yetkisini yerine getirmediğinin en açık göstergesidir.

Diş teknisyeninin yasalarca tanımlanmış görev ve yetkileri dişhekimlerimizce tama yakın bilinmesine rağmen, diş teknisyeni olabilmek için gereken şartları bilen hekim oranı %66,2’dir. Dişhekimlerinin yakın mesleki ilişki içerisinde çalıştıkları diş teknisyenlerinin eğitim, bilgi ve iş üretme kapasitelerinin artırılması amacıyla gerekli temel eğitimlerinin planlanmasında meslek odaları aracılığıyla söz sahibi olmaları yararlı olacaktır.

Yasaları bilmemek, yasa karşısında bir mazeret olmayacağına göre hekimlerin kendileri ile ilgili düzenlemeleri tam olarak bilmesi ve uygulaması gerekmektedir. Doğru bilme oranının %25,4’e kadar düştüğü göz önüne alındığında, bilinmeyen şeyin doğru olarak uygulanamayacağı da aşikar bir çıkarımdır.

Dişhekimliği son sınıf öğrencilerinin doğru yanıtlama oranı ortalamasının diğer dişhekimlerinden yüksek bulunması eğitimin önemini vurgulayıcı nitelikte olup ancak halen istenilen düzeyde olmadığını da göstermektedir. Bu nedenle diş hekimliği fakültelerinde yasal düzenlemelerin öğretildiği Adli Tıp derslerinin niteliği ve kapsamının yeniden düzenlenmesi ve daha fazla yıla yayılmış, spiral bir müfredatın uygulanması yararlı olacaktır. Öğrenme süreci üniversite eğitimi ve asistanlık süresi ile sınırlı değildir. Bu nedenle halen mesleğini sürdürmekte olan dişhekimlerine meslek odalarınca bu yönde eğitimlerin verilmesinin, özellikle son yıllarda üzülerken izlediğimiz mesleki yozlaşmayı da bir nebze azaltacağı kanaatindeyiz.

KAYNAKLAR

1. Adli Diş Hekimliği. Hüseyin Afşin(ed.) Adli Tıp Kurumu Yayınları-10. İstanbul, 2004: 415-9.
2. Bayraktar K. Hekimin Tedavi Nedeniyle Cezai Sorumluluğu. Sermet Matbaası, İstanbul, 1972: 111.
3. Tababet ve Şuabat-ı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun. Kanun No: 1219, Kabul Tarihi: 11.04.1928
4. Tababet ve Şuabat-ı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanununun 41. Maddesinin değiştirilmesi ve bu Kanuna 7 Ek ve 3 Geçici Madde Eklennesi hakkındaki Kanun. Kanun No: 3575, Kabul Tarihi: 14.06.1989.

5. Tababet ve Şuabat-ı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. Kanun No: 5181, Kabul Tarihi: 02.06.2004.
6. Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi. Yayımlandığı R. Gazetenin Tarihi: 19.02.1960, No: 10436.
7. Türk Diş Hekimleri Birliği Kanunu. Kanun No: 3224, Kabul Tarihi: 07.06.1985.
8. Türk Dişhekimleri Birliği ve Dişhekimleri Odalarının Disiplin Yönetmeliği. Yayımlandığı R. Gazetenin Tarihi: 20.05.1991, No: 20876 .
9. Türk Dişhekimleri Birliği Sürekli Dişhekimliği Eğitimi Kredilendirme Yönergesi. <http://www.dishekimi.org/modules.php?name=Mevzuat&file=tdbkredi>. Erişim Tarihi: 04.12.2006.

Yazışma adresi

Yrd.Doç.Dr.Ahmet TURLA
Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Tıp Fakültesi,
Adli Tıp AD.
Kurupelit Kampüsü 55139 / SAMSUN
Tel: 0362 3121919 / 3466
e-posta: aturla@omu.edu.tr